

SUOJAMIESTOIMINTA ITÄ-SUOMESSA

Sari Villanen

2/2020

Tiivistelmä

Tekijä(t)	Tutkinto
Sari Villanen	Poliisi (AMK)
Julkaisun nimi	Julkisuusaste
Suojamiestoiminta Itä-Suomessa	Julkinen
Ohjaaja	Opinnäytetyön muoto
Heikki Asunta & Kimmo Kuukasjärvi	Tutkimuksellinen opinnäytetyö
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tässä opinnäytetyössä on perehdytty Itä-Suomen poliisilaitoksen alueella toimivaan suojamiestoimintaan. Suojamies toimii poliisitehtävillä, joihin on liitetty myös taktisen ensihoidon (TEMS) ryhmä. Suojamiehen tehtävänä on suojaten saattaa TEMS lähemmäksi tapahtuma-aluetta.</p> <p>Toiminta otettiin käyttöön Itä-Suomen poliisilaitoksella toukokuussa 2017 paikallisena ja alkuun määräaikaisena toimintana. Toimintaa ja sen kehitystä seurasi poliisihallituksen tarkastaja vuoden 2019 loppuun saakka.</p> <p>Suojamiestoiminnan aloituksen pohjana toimi halu vastata paremmin poliisihallituksen määräykseen taktisen ensihoidon ryhmän osallistumisesta poliisitehtäviin. Tarkoituksena on myös lisätä varautumista ja työturvallisuutta erityisesti korkean riskin poliisitehtävillä, minkä voidaan katsoa olevan ensiarvoisen tärkeää.</p> <p>Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa kokemuksia toiminnasta ja selvittää toiminnan soveltuvuutta, käytettävyyttä ja tarpeellisuutta. Aineisto kerättiin haastattelemalla suojamiehinä toimivia poliiseja, sekä taktisen ensihoidon ryhmässä toimivia ensihoitajia. Tutkimusmenetelmänä käytettiin haastatteluiden lisäksi myös SWOT-analyysiä, johon haastateltavat keräsivät ajatuksia toiminnasta ennen haastattelua.</p> <p>Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että toiminta on koettu kaikin puolin tarpeellisena ja toimivana. Toiminnan etujen kulmakiviksi nousivat lisääntynyt työturvallisuus, monipuolistunut ammattitaito ja saumaton moniammatillinen yhteistyö.</p> <p>Opinnäytetyö on luokiteltu osittain salassa pidettäväksi sen sisältäessä tietoja poliisin taktisista ja teknisistä menetelmistä. Tämä työ on julkinen versio alkuperäisestä.</p>	
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja -vuosi
33 + 3 liitesivua	helmikuu 2020
<p>Avainsanat</p> <p>taktinen ensihoito, TEMS, suojamiestoiminta, viranomaisyhteistyö</p>	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 OPINNÄYTEPROSESSI.....	6
2.1 Tutkimuksen toteuttaminen ja menetelmät	6
2.1.1 Ryhmä- ja parihaastattelu	8
2.1.2 SWOT-analyysi	8
2.2 Tutkimuskysymykset.....	9
2.3 Aineiston analyysi	9
3 POLIISIN LÄÄKINNÄLLINEN VALMIUS	10
3.1 Taktinen hätäensiapu	10
3.2 VatiMedic	10
4 TAKTINEN ENSIHOITO.....	11
4.1 TEMS-ryhmän tehtävänkuva	12
4.2 Toimintaa ohjaavia säädöksiä.....	13
5 SUOJAMIES.....	14
5.1 Kuinka suojamiestoiminta sai alkunsa?	15
5.2 Yhteistyö TEMS-ryhmän kanssa.....	16
6 MUIDEN POLIISILAITOKSIEN TOIMINTAMALLEISTA	17
7 HAASTATTELUTULOKSIA.....	17
7.1 Toiminnan vahvuudet.....	18
7.1.1 Suojamiehet	18
7.1.2 TEMS-ensihoidajat	21
7.2 Toiminnan heikkouksia	22
7.2.1 Suojamiehet	22
7.2.2 TEMS-ensihoidajat	24
7.3 Toiminnan uhkia.....	25
7.3.1 Suojamiehet	25
7.3.2 TEMS-ensihoidajat	26
7.4 Toiminnan mahdollisuuksia	26
7.4.1 Suojamiehet	26
7.4.2 TEMS-ensihoidajat	27
8 POHDINTA.....	27
9 TUTKIMUKSEN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ	31
LÄHTEET	33
LIITTEET	34

1 JOHDANTO

Viime vuosien aikana uutisointi poliisin vaativista kiinniotto- tai piiritystilanteista on lisääntynyt huomattavasti. Näissä tilanteissa vastarinta on usein ilmennyt aseuhkana tai jopa poliisia kohti ammuttuina laukauksina. Aseellisten yhteenottojen ja hälytystehtävien myötä myös poliisin työturvallisuuteen on tullut syytä kiinnittää enemmän huomiota.

Työturvallisuuteen ja yleensä varautumiseen liittyy vahvasti toiminnan suunnittelu tilanteen varalle, jossa jotain sattuu ja esimerkiksi tehtävää suorittanut poliisi loukkaantuu. Välittömät hoitotoimet on saatava aloitettua mahdollisen evakuoinnin jälkeen välittömästi lisävammojen tai jopa menehtymisen estämiseksi. Vakavissa loukkaantumisissa selviytyminen voi olla kiinni kymmenistä sekunneista. Poliisin oma lääkinnällinen valmius esimerkiksi VatiMedic -toiminnan avulla on merkityksellinen mutta hoitovalmiutta on mahdollisuus vielä korottaa ottamalla mukaan yhteistyö terveydenhuollon ammattiosajien kanssa, tässä tapauksessa hyödyntämällä taktisen ensihoidon ammattitaitoa.

Taktinen ensihoito on ollut poliisiorganisaation tunnustamaa toimintaa jo useiden vuosien ajan. Poliisihallitus on tehnyt toiminnasta määräyksenkin, joka antaa toiminnalle suuntaviivat ja määrittelee toimijoiden roolit. Itse toimintaa on toteutettu paikallistasoisesti ja taktisen ensihoidon rooli on vaihdellut tehtävän ja kohteen sijainnin mukaan hyvinkin paljon.

Poliisitoimintaan liitetty siviilipohjainen taktinen ensihoito on toiminut poliisijohtoisilla tehtävillä poliisin käskyvallan alla, jolloin poliisi on vastannut myös taktisen ensihoidon työturvallisuudesta. Näin ollen usein on katsottu paremmaksi jättää ensihoito odotukselle turvalliseen ja riittävän kaukana sijainneeseen sijaintiin, työturvallisuuden varmistamiseksi. Valitettavasti tuolloin ryhmän hyödyntäminen ei ole ollut juuri parempi, kuin mitä normaalin ensihoidon päivittäisyksikön käyttäminen olisi.

Itä-Suomen poliisilaitoksen Vati-ryhmälle tuli tehtäväksi vuonna 2016 vaikea piiritystilanne, jossa poliisimies miltei loukkaantui. Tämän jälkeen huomattiin, että nykyinen toimintamalli taktisen ensihoidon kanssa ei palvele parhaalla mahdollisella tavalla. Työturvallisuuden lisäämiseksi ja tarkoituksena palvella paremmin poliisihallituksen antamaa määräystä taktisen ensihoidon käytöstä poliisitehtävillä, otettiin Itä-Suomen

poliisilaitoksella käyttöön Lapin poliisilaitoksen valtakunnallisessa TEMS -seminaarissa maaliskuussa 2016 esittelemä suojamiestoiminta. Lapin poliisilaitoksella toimiva suojamiestoimintamalli toimi pohjana Itä-Suomen koulutusohjelmalle.

Seuraavasta kappaleesta on poistettu tekstiä SALASSA PIDETTÄVÄ Suojaustaso IV JulkL(621/1999) 24.1§:n 5 k perusteella.

Toimintaa alkoi kehittämään Itä-Suomen poliisilaitoksen Vati-ryhmän johtaja Heikki Ojala ja samaisen poliisilaitoksen Vati-ryhmän varajohtaja, sekä valtakunnallinen TEMS-kouluttaja Jussi Sorjonen. Sorjosen ja Ojalan organisoimaan ja suunnittelemaan koulutukseen valittiin Kuopion pääpoliisiasemalta valvonta- ja hälytystoiminnan sektorilla työskenteleviä poliiseja, jotka koulutettiin tehtävään paikallistasoisesti. Koulutus on sisältänyt teoriaopintoja, sekä useita käytännön harjoittelupäiviä taktisen ensihoidon ryhmän kanssa. Osa harjoituksista on myös toteutettu yhteisharjoituksena Itä-Suomen poliisilaitoksen Vati-ryhmän kanssa.

Suojamiehen toimenkuva on korkeanriskin tehtävillä suojaten saattaa TEMS-ryhmä lähemmäksi tapahtuma-aluetta lyhentäen näin hoitoviivettä, sekä parantaa hoitovastetta. Suojamiehen tehtäviin kuuluu myös suunnitella evakuointireittejä, sekä avustaa ensihoitoa tarvittaessa hoitotoimenpiteissä.

Opinnäytetyöhön aiheeseen sain vinkin tai jopa kannustavan ehdotuksen vuonna 2017, jolloin olin melko äskettäin aloittanut opiskelun poliisiammattikorkeakoulussa. Aikaisemman terveydenhuoltoalan koulutukseni vuoksi olin alun perinkin kiinnostunut poliisitoiminnan ja kentällä tapahtuvan ensiavun yhdistämisestä.

Tutkimuksellani halusin selvittää, millaiseksi suojamiestoiminta on koettu ja onko siitä koettu olevan hyötyä erityisesti korkeanriskin tehtävillä. Tiedonkeruu tapahtui haastattelun ja SWOT-analyysin avulla. Tavoitteenani oli saada mahdollisimman kattava yleiskuva toiminnan luonteesta, sen ongelmista ja myös vastaavasti nostaa paremmin esiin hyväksi havaittuja toimintamalleja ja käytäntöjä. Uskon näiden tietojen hyödyttävän niin operatiivisen ydintoiminnan henkilöitä, kuin myös esimiehiä ja muuta poliisihallintoa.

Työn teorian tiedon keräämisen ja kirjoittamisen aloitin vuonna 2018 ja haastattelut suoritin syksyn 2019 aikana, jolloin myös litteroin haastatteluiden äänitallenteet. Analysointi ja

yhteenveto oli luonnollinen jatkumo prosessille, jonka suoritin loppuvuodesta 2019 jatkuen valmiin työn luovutukseen, helmikuulle 2020 saakka.

Opinnäytetyölle myönnettiin poliisiammattikorkeakoululta tutkimuslupa toukokuussa 2019 (POL-2019-24451). Työn toteutuksessa otettiin huomioon luvan myöntämiseksi asetetut ehdot.

Opinnäytetyöstä on koostettu julkinen versio työn sisältämien poliisin taktisien ja teknisien menetelmien salauksien vuoksi. Salassapidon vuoksi poistetuista kohdista on tekstissä merkintä: ”*Seuraavasta kappaleesta on poistettu tekstiä SALASSA PIDETTÄVÄ Suojaustaso IV JulkL(621/1999) 24.1§:n 5 k perusteella.*”

2 OPINNÄYTEPROSESSI

2.1 Tutkimuksen toteuttaminen ja menetelmät

Tutkimuksen tarkoitus oli alkuhetkistä lähtien selvittää suojamiestoiminnan laatua ja sen roolia korkean riskin poliisitehtävien hoitamisessa. Kuopiossa aloitettu toiminta oli ensimmäisiä, selkeästi suunnitelmallisia niin koulutuksellisesti, kuin kirkkaan toimintaidean vuoksi. Tämän vuoksi oli tarpeellista ja tarkoituksenmukaista tehdä tutkimus nimenomaisesti laatua arvioiden, eli kvalitatiivinen tutkimus.

Kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on kuvata tutkittavan asian todellista kokonaiskuva. Jotta jonkin asian voitaisiin todeta olevan hyvä, on sen taustalla oltava perusteltua kuvausta ja näyttöä, mikä toiminnasta tekee hyvän ja vastapainoksi myös, miksi jokin muu toiminta ei olisi yhtä hyvää. Kvalitatiivisen tutkimuksen kohteena olevaa asiaa ei voi mitata suoraan määrällisesti, vaan tutkimuksessa onkin selvitettävä tosiasioita kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 1997, 156-157.)

Kvalitatiivisen tutkimuksen aineiston tiedonkeruumenetelmä voidaan toteuttaa esimerkiksi haastattelun, havainnoinnin, valokuvien ja kirjeiden, tai videoitujen tallenteiden avulla. Haastatteluissa tutkija antaa haastateltavan kertoa tutkittavasta asiasta yleensä melko vapaasti mutta ohjaa haastattelun kulkua esimerkiksi apukysymysten tai teemojen avulla. Tutkija voi myös pyytää haastateltavaa tarkentamaan jotain vastausta. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 1997, 156-161.)

Tämän tutkimuksen kohteena oli nimenomaan selvittää toiminnan laadullisuutta ja sitä, että onko toiminnasta koettu olevan konkreettista hyötyä verrattuna aikaisempaan toimintamalliin. Näin ollen oli perusteltua valita tutkimuksen ensisijaiseksi tiedonkeruumenetelmäksi suojamiehille ja taktisen ensihoidon ensihoitajille kohdistetut haastattelut, joissa selvitettiin, että miten he ovat toiminnan kokeneet ja mitä toiminnalla on pyritty tavoittamaan. Haastattelumenetelmäksi valitsin parihaastattelun.

Jotta toiminnasta saisi mahdollisimman kokonaisvaltaisen kuvan, tuli minun myös haastatella taktisen ensihoitoryhmän toimijoita (ensihoitajia), että pystyisin muodostamaan kokonaisvaltaisemman kuvan toiminnan laadullisuudesta ja sen hyvistä ja huonoista puolista. Näin ollen päätin haastatella myös kaksi pitkän linjan taktisen ensihoitoryhmän ensihoitajaa, jotka ovat tiiviisti mukana poliisin ja ensihoidon yhteistehtävillä ja toimivat omassa organisaatiossaan toiminnan kehittäjinä. Perusteena vähäisemmälle otannalle ensihoitajien haastattelujen määrässä toimi se, että työni suuntautuu ensisijaisesti poliisitoiminnan kehittämiseen ja toimintamalli on kehitetty palvelemaan poliisin operatiivista toimintaa.

Seuraavasta kappaleesta on poistettu tekstiä SALASSA PIDETTÄVÄ Suojaustaso IV JulkL(621/1999) 24.1§:n 5 k perusteella.

Alkuperäinen suunnitelmani oli, että toteutan pääasiallisen tiedonkeruun suojamiestoiminnasta parihaastatteluna. Jouduin kuitenkin muuttamaan hiukan alkuperäistä suunnitelmaani, sillä haasteeksi muodostui haastatteluiden toteutusvaiheessa haastateltavien henkilöiden eri syistä johtuneet poistumat.

Seuraavasta kappaleesta on poistettu tekstiä SALASSA PIDETTÄVÄ Suojaustaso IV JulkL(621/1999) 24.1§:n 5 k perusteella.

Poistumat johtuivat muun muassa kesälomista, tai vuoronvaihtoista, sekä ihan niinkin konkreettisesta asiasta, että suojamiehistä osa työskenteli eri kenttäryhmissä, joten he noudattivat erilaista työvuorokiertoa. Lopputuloksena oli, että osan haastatteluista suoritin yksilö- ja osan parihaastatteluna. Taktisen ensihoidon ensihoitajien haastatteluiden toteuttamisen kanssa kävi samoin. Työvuorojen yhteensovittaminen ei onnistunut, joten haastattelut toteutettiin yksittäishaastatteluina.

Seuraavasta kappaleesta on poistettu tekstiä SALASSA PIDETTÄVÄ Suojaustaso IV JulkL(621/1999) 24.1§:n 5 k perusteella.

Tiedonkeruu toteutettiin siis haastattelemalla kaikkia suojamiestehtävissä toimivia, siihen koulutettua poliisia, sekä kahta taktisen ensihoidon ensihoitajaa. Kaikkien haastatteluiden pohjana käytin SWOT-analyysiä, jonka haastateltavat saivat muutamia päiviä etukäteen ja ohjeistuksen koota pohjaan omia ajatuksiaan toiminnasta.

Haastattelutilanne alkoi haastateltavien täydennetyn SWOT-analyysin läpikäymisellä vapaamuotoisesti, jonka jälkeen aiheita käsiteltiin muutamien lisäkysymyksien avulla (Liite 1 ja 2), mikäli ne seikat eivät olleet tulleet vapaan puheosuuden jälkeen ilmi. Lisäkysymysten muotoilun pyrin pitämään avoimena, jotta ne eivät ohjailisi vastaajaa liikaa, tai kannustaneet vastaamaan suoraan ”kyllä” tai ”ei”.

2.1.1 Ryhmä- ja parihaastattelu

Parihaastattelu on yksi ryhmähaastattelun alalajeista ja suunnattu yleensä henkilöille, joille tutkittava asia on yhteinen. Tiedonkeruumenetelmänä ryhmähaastattelu on vapaamuotoinen ja keskustelunomainen, jossa osallistuvat kommentoivat asioita monipuolisesti ja ilman erikseen jaettuja puheenvuoroa ja tuottavat näin tietoa. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 61-63.)

Haastattelutilanteessa haastattelijat suuntaa kysymykset ja puheet yleensä yleisesti kaikille yhtä aikaa mutta voi toki yksilöidä kysymyksiä vain yhdelle osallistujista näin halutessaan. Haastattelijan rooli on luoda keskustelulle myönteinen ilmapiiri ja synnyttää keskustelua. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 61.)

Perusteena parihaastattelulle oli se, että haastateltaessa suojamiehinä pareina, syntyisi asioista helpommin keskustelua ja esille saattaisi nousta esimerkiksi toisen haastateltavan kommentin seurauksena uusia, mahdollisesti vähemmän ajateltuja asioita ja seikkoja toiminnasta.

2.1.2 SWOT-analyysi

SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) -analyysi on monipuolisesti ja eriloilla sovellettu nelikentäinen analysointimenetelmä. Analyysin avulla selvitetään toiminnan tai tutkittavan asian vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat. Vahvuudet

ja heikkoudet ovat toiminnan sisäisiä tekijöitä, kun taas mahdollisuudet ja uhat, ulkoisia tekijöitä. (Opetushallitus 2019.)

Analyysin tulosten pohjalta toimintaa voidaan kehittää ja ohjata tiettyyn suuntaan, sekä se myös tuottaa tietoa tämänhetkisestä toiminnasta. Tämän vuoksi analyysia voidaan käyttää myös pilottivaiheessa olevien hankkeiden tutkimisessa. (Suomen riskienhallintayhdistys 2019.)

Nelikenttäanalyysi soveltuu yhtä hyvin käytettäväksi, olipa arvioitavana suurempi tai pienempi kokonaisuus tai yksikkö. Analyysi soveltuu myös ryhmätoiminnan ideariihenä, kun jokaisen yksittäin tekemät analyysit kootaan yhteen. (Suomen riskienhallintayhdistys 2019.)

2.2 Tutkimuskysymykset

1. Onko suojamiestoiminnasta koettu olevan hyötyä operatiivisissa, korkean riskin tehtävillä?
2. Onko tilannetta/paikkaa missä toimintaa ei pystyttäisi toteuttamaan tai sen käytölle on muita esteitä?

Lisäksi työssäni haettiin vastauksia kysymyksiin, että onko taktisen ensihoitoryhmän toimintavalmiuksia, työturvallisuutta ja hoidon laatua saatu parannettua suojamiestoiminnan myötä ja vaikuttaako suojamiesten työnkuvaan se, että tehtävällä on tiiviisti lähietäisyydellä myös siviilihenkilöitä.

2.3 Aineiston analyysi

Haastattelutilanteet nauhoitettiin ja tallenteet litteroitiin. Etukäteen täytetyt SWOT-analyysit keräsin talteen ja käytin analysoinnin tukena. Litteroinnin ja SWOT-analyysin pohjalta analysoin aineiston ja koostin sen kirjalliseen muotoon.

Haastateltavat esiintyivät haastatteluiden tallenteilla anonymoineina. Äänitallenteiden litteroinnin jälkeen äänitteet tuhottiin. Litteroitu aineisto hävitettiin myös tietoturvalisella tavalla, kuten myös haastateltavien täyttämät anonymit SWOT-analyysikaavakkeet. Kokonaisuudessaan haastatteluihin liittyvä aineisto (haastattelujen äänitallenteet, litteroitu

aineisto, sekä täytetyt SWOT-analyytikaavakkeet) käsiteltiin ja tallennettiin anonyymisti, joten vastauksia ei pysty yksilöimään haastateltuihin henkilöihin.

3 POLIISIN LÄÄKINNÄLLINEN VALMIUS

Työturvallisuuslain nojalla on työpaikalla pidettävä yllä ensiapuvalmiutta, joka pitää sisällään asianmukaiset tarvikkeet ja välineet, sekä henkilöt, joilla on valmius antaa ensiapua. Osa poliisihallinnon henkilöstöstä kohtaa myös vaativampia tilanteita, jossa merkittävässä roolissa on taktinen osaaminen ja suorittaminen, sekä vastuu ensiavun antamisesta. (Poliisihallitus 2019, 1.)

Poliisihallinnossa on käytössä hätäensiapu, sekä EA1, jotka ovat osa Suomen Punaisen Ristin (SPR) käyttämää luokittelua ensiapukoulutuksista. Koulutuksien sisällöissä on mahdollista huomioida työtehtävien erityispiirteitä eri puolilla poliisihallintoa, kuten tapaturmavaarat. (Poliisihallitus 2019, 2.)

3.1 Taktinen hätäensiapu

Taktisella hätäensiavulla tarkoitetaan tilanteita, joissa ensiaputoimenpiteet pyritään aloittamaan mahdollisimman nopeasti lisävammautumisen ehkäisemiseksi. Hätäensiapua annetaan ennen sairaalahoitoa tilanteissa ja ympäristöissä, joissa ensihoitohenkilöstö ei voi mennä kohteeseen suoraan. Hätäensiavun käyttöön voi johtaa äkillisesti muuttunut tilanne, tai uhka kohdehenkilöstä. Tilanteissa korostuu työturvallisuuden varmistaminen. Koulutus hätäensiavusta annetaan jokaiselle voimankäyttövälineitä kantavalle poliisille ja sen koulutus toteutetaan poliisiyksiköittäin. (Poliisihallitus 2019, 3-4.)

Taktisen ensihoidon (TEMS) käytöstä on poliisihallitus antanut määräyksen, jolla tarkoitetaan poliisijohtoisilla tehtävillä käytettävää ensihoidon toimintamallia. Tästä lisää luvussa numero neljä (4).

3.2 VatiMedic

VatiMedic on Vati-ryhmässä (vaativien tilanteiden ryhmä) toimiva poliisi, jonka ensisijainen tehtävä on suoriutua ryhmälle määrätystä tehtävästä. Hän on myös lisäksi käynyt syventävänä koulutuksena VatiMedic -peruskurssin, joka pitää sisällään tietoa

peruselintoimintojen häiriöistä, ilmatieongelmista ja niiden tunnistamisesta, hoitokeinoista ja -välineistä, sekä yleisestä potilaan tutkimisesta. Koulutus tähtää henkeä pelastaviin hoitotoimenpiteisiin. (Nieminen 2019.)

Vati-ryhmän sisällä VatiMedic kouluttaa ja ylläpitää ryhmän muille jäsenille poliisin taktisen hätäensiavun perusteita. Tehtävillä VatiMedic varautuu välittömiin hoitotoimiin ja jossain määrin suunnittelee ennakkoon taktiikan, mikäli joku loukkaantuu. Näin ollen VatiMedic yleensä vastaa myös Vati-ryhmän ensiapuvälineiden mukanaolosta, ylläpidosta ja hankinnoista. (Nieminen 2019.)

VatiMedic:llä on velvollisuus ylläpitää ja kehittää taitojaan. Jatko-/kertauskurssin koulutuksesta vastaa poliisiammattikorkeakoulu. Tämä koulutus on nimeltään VatiMedic -jatkokurssi. Koulutusta on myös syvennetty puolustusvoimien järjestämällä taistelupelastaja-kursseilla. (Nieminen 2019.)

VatiMedic toimii linkkinä Vati-ryhmän ja alueellisen TEMS-ryhmän välillä. He myös harjoittelevat yhdessä taktista hätäensiapua TEMS-ryhmän ohjauksessa. (Nieminen 2019.)

4 TAKTINEN ENSIHOITO

Taktisella ensihoidolla (TEMS = Tactical emergency Medical Support) tarkoitetaan lääkinnällistä toimintavalmiutta poliisin vaativien tehtävien/tilanteiden yhteydessä (Juutinen 2005, 38). Yhdysvalloissa ACEP (American Colleague on Emergency Physicians) esitteli vuonna 1993 idean taktisen ensihoidon mallista. Vuosien varrella idea alkoi levitä Eurooppaan ja sitä myöten myös Suomeen. Suomessa TEMS-toiminta otettiin virallisesti käyttöön vuonna 2001. (Valli & Silfvast 2012.)

Yleisimpiä tehtäviä, joissa taktista ensihoitoa käytetään, ovat esimerkiksi haasteelliset piiritys- ja panttivankitilanteet tai aseuhka, joissa vaaran aiheutuminen tekijälle itselleen tai toisille henkilöille tai ympäristölle on todennäköinen. Tyypillistä on, että tehtävä hoidetaan paikallisen Vati-ryhmän kanssa. Taktista ensihoito voidaan hälyttää myös vaativiin joukkojenhallintatehtäviin (JOUHA) tai tehtävillä, joissa on uhka esimerkiksi räjähdettäville tai biologisista- tai kemiallisista aineista (TEPO-CBRNE -tilanteet).

TEMS:iä voidaan käyttää myös turvaamaan merkittäviä valtiovierailuja tai kansainvälisiä kokouksia. (Poliisihallitus 2019, 4.)

Taktisen ensihoidon toimijat ovat siviilitaustaisia, terveydenhuoltoalan ammattilaisia, ensihoitajia ja ensihoitolääkäreitä (Juutinen 2005, 38). Hoitohenkilöstö ja lääkärit ovat pääsääntöisesti alueen sairaanhoitopiirin tai sen sopimuskumppanin palveluksessa (Poliisihallitus 2019, 4, 8-9). Yhden ryhmän kokoonpano on yleensä 1 + 2; 1 ensihoitolääkäri ja 2 ensihoitajaa (Itä-Suomen poliisilaitos 2014, 2).

TEMS-ryhmään valinta tapahtuu toiminta-alueen ensihoidon vastuulääkäriin, taktisen ensihoitoryhmän ryhmänjohtajan ja sairaanhoitopiirin ensihoidon vastuulääkäriin esittäessä sopivia henkilöitä rekrytoitaviksi. Nämä henkilöt suorittavat taktisen ensihoidon peruskurssin, sekä neljän vuoden välein jatkokurssin. Koulutuksen tavoitteena on harjoittaa ryhmää toimimaan yhtenä poliisin taktisena ryhmänä. Vastuu kurssien järjestämisestä on Poliisihallituksella, sekä sosiaali- ja terveysministeriön valmiusyksiköllä. (Poliisihallitus 2019, 4, 8-9.)

TEMS-toiminnassa mukana oleminen ei muodosta työsuhdetta ensihoitohenkilöstön ja poliisin välille, vaan poliisilaitos ostaa TEMS-palvelun sairaanhoitopiiriltä. Terveystoimihenkilöstön toimii oman työnantajansa lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ja muun työnantajavastuupiirin alaisuudessa. Tehtävillä ryhmä toimii osana ensihoitopalvelua, jota johtaa tilanteen lääkintäjohtaja tai tilanteesta riippuen poliisin tilannejohtaja. (Poliisihallitus 2019, 5, 9.)

Poliisihallitus vastaa TEMS-ryhmän jäsenen henkilökohtaisen perusvarustuksen hankinnoista, sekä tarpeellisten ryhmäkohtaisten suojarustuksien hankinnasta. Henkilökohtainen perusvarustus sisältää toimintaan soveltuvan haalarin, varustevyön, suojalasit ja päivärepun. Ryhmäkohtaisia suojarusteita ovat taktinen suojaliivi, suojakypä, sekä aktiivikuulosuojaimet. (Poliisihallitus 2019, 7, Liite 1.)

4.1 TEMS-ryhmän tehtävänkuva

Taktisen ensihoitoryhmän pääasiallinen tavoite on, että hankalissa ja vaikeissakin tilanteissa pystyttäisiin tarjoamaan mahdollisen loukkaantumisen tapahtuessa nopeaa, ensiluokkaista ja ammattitaitoista ensihoitoa (Juutinen 2005, 38). Ryhmä myös seuraa operatiivisissa

tilanteissa toimivien poliisien toimintakykyä ja toimii tarvittaessa terveydenhuollon asiantuntijana, mikäli tehtävällä tarvitaan lääketieteellistä asiantuntemusta, esimerkiksi henkilön psyykkisen tilan arvioinnissa tai päihteiden yhteysvaikutuksista. Myös riittävän kuljetusvalmiuden ylläpitäminen ja järjestäminen kuuluu TEMS:n tehtäviin yhteistyössä alueen ensihoitopalvelun johdon kanssa. (Poliisihallitus 2019, 4-5.)

Olosuhteet ja ympäröivä maasto tehtävillä, johon taktisen ensihoidon ryhmä on hälytettynä, voivat olla hyvinkin erilaisia. Turvallisuussyistä ryhmä on yleensä jouduttu jättämään jopa kilometrien päähän varsinaisesta tapahtumapaikasta. Näin ollen avun saaminen nopeasti paikan päälle ei ole ollut käytännössä mahdollista. (Sorjonen 2018.)

Itä-Suomen poliisilaitoksella ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirillä on keskinäinen sopimus TEMS-toiminnan järjestämisestä. Sopijaosapuolina Itä-Suomen poliisilaitoksen kanssa ovat lähialueilla toimivat sairaanhoitopiirit. (Itä-Suomen poliisilaitos 2014, 1.)

Ensisijaisesti poliisin yleisjohtajalla on päätäntävalta taktisen ensihoitoryhmän hälyttämisestä mutta kiireellisissä tilanteissa myös kenttäjohtaja voi antaa määräyksen hälyttämisestä. Ensihoidon kenttäjohtaja (L4) voi antaa poliisille ehdotuksen taktisen ensihoitoryhmän käyttämisestä, mikäli ennalta arvioiden voidaan olettaa, että tilanne tulisi sitomaan ensihoitoresursseja useiksi tunneiksi tai tehtävä sisältää odottamattomia riskitekijöitä. Hälytys tehdään hätäkeskuksen kautta ryhmähälytyksenä. (Itä-Suomen poliisilaitos 2014, 3.) Itä-Suomessa myös poliisin tilannekeskus voi antaa ryhmälle hälytyksen, jolloin samalla myös suojamiehet saavat samaisen hälytyksen. (Sorjonen 2018.)

4.2 Toimintaa ohjaavia säädöksiä

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa ensihoitopalvelusta (585/2017) 2 §:n 1 momentin 9 kohdassa on säädetty seuraavaa: *”Sairaanhoitopiirin kuntayhtymän on ensihoitopalvelua järjestäessään sovittava poliisilaitosten kanssa siitä, miten yhteistoiminta ensihoitoa edellyttävissä vaativissa poliisin johtamissa tilanteissa järjestetään (taktinen ensihoito)”*. Sairaanhoitopiirin päätöksestä aloitetaan TEMS-toiminnan järjestäminen, muussa tapauksessa asetuksessa viitatu tilanteet hoidetaan päivittäistoiminnan ensihoitoyksiköiden avulla. Kyseessä on siis sopimuksenvarainen yhteistoiminta eri organisaatioiden ja niiden yksiköiden välillä. (Poliisihallitus 2013, 2.)

Poliisilaki 8 luvun 6 §:n 3 momentti määrittelee, että tehtävän yhteydessä vammoja saaneelle on annettava viivytystä apua ja tarvittaessa järjestettävä lääkärinapua. Jos joku poliisin toimenpiteen kohteena oleva ilmoittaa saaneensa vammoja, on myös hänelle viivytystä annettava tilaisuus päästä lääkärintarkastukseen.

Työturvallisuuslain (738/2002) mukaisten säädösten mukaan myös työnantaja ja työntekijät ovat velvollisia huolehtimaan omasta ja toisten työturvallisuudesta. Lain mukaan työnantaja on velvollinen huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä tarpeellisilla toimenpiteillä (työturvallisuuslaki 8 §). Työnantajan on myös hankittava tarkoituksen mukaiset suoja- ja muut varusteet (työturvallisuuslaki 15§), sekä ehkäistävä mahdollinen väkivallan uhka tai väkivaltilanteet ennakolta (työturvallisuuslaki 27§).

TEMS-ryhmän turvallisuudesta vastuu on aina poliisilla. Poliisin vastuulla on myös, että taktisen ensihoidon henkilöstöä ei ohjata välittömän vaaran alueelle. (Poliisihallitus 2013, 8.)

5 SUOJAMIES

Suojamies on Kuopion pääpoliisiasemalla valvonta- ja hälytystoiminnan sektorilla työskentelevä poliisimies, joka on valintamenettelyn kautta valittu toimimaan suojamiehenä ja saanut erillisen koulutuksen tähän tehtävään. Valinta ryhmään tapahtuu suojamiestoiminnan paikallisten suunnittelijoiden ja Itä-Suomen poliisilaitoksen Vati-ryhmän johtajan Heikki Ojalan, sekä Vati-ryhmän varajohtajan, valtakunnallisen TEMS -kouluttajan Jussi Sorjososen toimesta.

Valintakriteerien merkittävimmät osa-alueet ovat henkilökohtaiset ominaisuudet, ammatilliset taidot ja motivaatio. Osa valintaprosessia on haastattelu, jossa edellä mainittuja ominaisuuksia ja valmiuksia kartoitetaan. Koulutus tehtävään annetaan kaksi päiväisellä koulutuksella, joka sisältää teoretietoa, sekä käytännön harjoituksia. (Sorjonen & Ojala 2018.)

Vaatimukset, jotka koulutukseen valittujen odotetaan täyttävän ovat: aktiivisuus, motivaatio, hyvä fyysinen kunto, sekä osallistuminen tehtäville ja harjoituksiin. Suojamiesten odotetaan myös kehittävän toimintaa, pitävän yhteyttä TEMS:n kanssa, sekä harjoittelevan

omatoimisesti ensiaputaitoja, taktiikoita ja tekniikoita, sekä ammuntaa. (Sorjonen & Ojala 2018.)

Koulutuksen teoria- ja taktiikkaosuudessa käydään läpi erilaisia malleja Suojamiehen ja TEMS-ryhmän yhteistoiminnasta, sekä tehtävillä käytettävästä radiokielestä. Suojamiehille koulutetaan myös taktista ensiapua, sekä evakuoinnin periaatteita ja toimintamalleja. Käytännönharjoitukset koostuvat maastotoiminnan, kiinniottojen ja siviilitoiminnan teemoista. (Ojala 2018.)

Seuraavasta kappaleesta on poistettu tekstiä SALASSA PIDETTÄVÄ Suojaustaso IV JulkL(621/1999) 24.1§:n 5 k perusteella.

Suojamiesryhmä operoi Kuopiosta käsin vastaten koko Itä-Suomen poliisilaitoksen alueesta. Tämän hetkinen alueellinen toiminta olisi kuitenkin idean kehittäjien toiveissa laajentaa isommallekin alueelle, mutta koska aihetta ja kokemuksia ei ole vielä riittävästi tutkittu ja kerätty, on toiminta vielä toistaiseksi jäänyt paikallistasoiseksi. Tehtävälle hälytettävillä suojamiehillä ei ole päivystysvelvoitetta mutta tavoitteena on, että kullekin tehtävälle saadaan TEMS-ryhmän mukaan vähintään kaksi suojamiestä. (Sorjonen 2018.)

5.1 Kuinka suojamiestoiminta sai alkunsa?

Vuonna 2016 oli Itä-Suomessa eräs vaikea piiritystilanne, jossa poliisia kohti ammuttiin ja lähellä oli poliisimiehen loukkaantuminen. TEMS-ryhmä oli tuolloin sijoitettu turvalliseen, useiden kilometrien välimatkan päähän. Lisäksi maasto piiritettävään kohteeseen oli vaikeakulkuista. (Sorjonen 2018.)

Tapahtuman jälkeen herättiin Itä-Suomen poliisilaitoksella siihen, että taktisen ensihoitoryhmän käytettävyyttä ei ollut paras mahdollinen. Piiritystilanteessa poliisia kohtaan oli ammuttu laukauksia, sekä tapahtumapaikka oli hankala, sillä kohdehenkilöitä oli useampia ja he olivat sijoittuneet kahteen eri rakennukseen. Jos tehtävällä joku olisi loukkaantunut, olisi TEMS-ryhmä ollut käytettävissä vasta useiden kilometrien päässä. Näin ollen hoitoviive olisi pitkittynyt ja hoitoennuste huonontunut merkittävästi. (Sorjonen 2018.)

Ajatus toiminnan kehittämisestä siivitti kokonaisuudessaan tavoite siitä, että TEMS-ryhmää pystyttäisiin hyödyntämään paremmin ja heidät saataisiin sijoitettua mahdollisimman lähelle poliisin toiminta-alueita mutta edelleen kuitenkin turvalliseen paikkaan. Tällöin myös

ryhmän käytettävyys ja hoitoketju ja -viive olisi mahdollisimman lyhyt, mikäli tehtävällä tarvittaisiin lääkinnällistä apua poliisille, kohde- tai siviilihenkilölle esimerkiksi loukkaantumisen/vammautumisen vuoksi. Aiemmallalla toimintamallilla ryhmän käytettävyys ei ollut paras mahdollinen, joten haluttua vastetta ei pystytty takaamaan. (Sorjonen 2018.)

Myöhemmin samana vuonna valtakunnallisessa TEMS-seminaarissa Lapin poliisilaitoksen edustaja esitteli suojamiestoiminnan kaltaista toimintamallia, joka oli käytössä Rovaniemellä, Pohjois-Suomessa. Seminaarin jälkeen Kuopiosta otettiin yhteyttä valtakunnallisen TEMS-kouluttajan Jussi Sorjosen toimesta poliisihallitukseen ja esitettiin kouluttamisen aloittamista. Valtakunnallinen toiminta ei vielä tuolloin ollut ajankohtainen, joten Kuopiossa, Itä-Suomen alueella päätettiin toukokuussa 2017 aloittaa toiminta alueellisena kokeiluna. Toiminnan alettua poliisihallitus määräsi yhdyshenkilön seuraamaan toiminnan kehittymistä. Kokeilu jatkui vuoden 2019 loppuun, jonka jälkeen kokemukset arvioidaan ja harkitaan mahdollista toiminnan laajentamista. (Sorjonen 2018.)

5.2 Yhteistyö TEMS-ryhmän kanssa

Suojamiehen ensisijainen tehtävä on suojata TEMS-henkilöstöä, sekä suunnitella turvallista etenemistä. Turvaamiseen liittyen suojamiehille on koulutettu esimerkiksi suojan käyttöä ja maastossa liikkumista. Lisäksi koulutukseen on kuulunut hoidon avustamiseen perehtymistä, sekä joitakin pelastavien hoitotoimenpiteiden opettelua. (Sorjonen 2015.)

Suojamiehen tulee myös suunnitella sijoittuminen tilannepaikalla turvalliseen paikkaan ja kuitenkin riittävän lähelle, jotta sillä voitaisiin kattaa koko välittömän vaaran alue. Myös evakuointireitin suunnitteleminen kuuluu suojamiehen tehtäviin. Suojamiehen tulee myös radioliikennettä seuraamalla hahmottaa Vati-miesten sijoittuminen, jotta loukkaantumisen sattuessa suojamiehet tietävät välittömästi missä loukkaantunut on ja kuinka apu saadaan paikalle mahdollisimman nopeasti. (Sorjonen 2015.)

Suojamies, sekä TEMS-henkilöstö ovat tehtävällä tilanneorganisaation johtajan (Tilanne1) alaisuudessa. Joissakin tapauksissa ja tilanteissa suojamiehen tulee tehdä hyvinkin itsenäisiä päätöksiä, jotka hän hyväksyttää tilanteen operatiivisella johtajalla, Tilanne1:llä, sekä tilanteessa toimivan toimintaryhmän johtajalla, Toiminta1:llä. Tällaisia päätöksiä ovat esimerkiksi maastoreiteillä liikkumisen suunnittelut ja sen haasteellisuudet huomioon ottaminen, jolloin näkemys tilanteesta on ainoastaan kohteessa olevalla suojamiehellä.

(Sorjonen 2015.) Lääkinnällisten toimenpiteiden osalta johtovastuu säilyy kuitenkin ensihoidon kenttäjohtajalla (L4) (Itä-Suomen poliisilaitos 2014, 2).

Seuraavasta kappaleesta on poistettu tekstiä SALASSA PIDETTÄVÄ Suojaustaso IV JulkL(621/1999) 24.1§:n 5 k perusteella.

Suojamiehet ja TEMS-ryhmä harjoittelevat paikallisen Vati-ryhmän kanssa. Harjoituksista osa on poliisin suunnittelema ja osa TEMS-ryhmän suunnittelema. (Sorjonen 2015.) Ideana yhteiskoulutuksissa on ollut myös vastavuoroisuus; suojamiehet ovat saaneet ensihoitokoulutusta ja TEMS-ryhmälle on opetettu tilanteissa käytettävää radiokieltä/termistöä ja avattu poliisin toimintataktiikkaa tarvittavilta osin (Sorjonen 2018).

6 MUIDEN POLIISILAITOKSIEN TOIMINTAMALLEISTA

Valtakunnan poliisilaitoksilla on erilaisia toimintamalleja ensihoidon ja poliisin korkeanriksin yhteistehtäviin. Verratakseni näitä, lähetin sähköpostitse tiedustelua poliisilaitoksien Vati-ryhmien johtajille heidän toiminta-alueensa käytännöistä (Liite 3). Lähetin sähköpostin yhteensä 12:lle henkilölle, joilta neljältä sain vastauksen.

Seuraavasta kappaleesta on poistettu tekstiä SALASSA PIDETTÄVÄ Suojaustaso IV JulkL(621/1999) 24.1§:n 5 k perusteella.

Vastauksista selvisi, että osalla alueista oli Itä-Suomen poliisilaitoksen kaltaista suojamiestoimintaa ja näillä alueilla tehtävään koulutuksena toimi esimerkiksi aiempi kokemus Vati -miehenä toimimisesta tai harjoittelu oli sisällytetty osaksi perustoimintaa. Koulutuksena toimi myös omassa työyksikössä, vanhemman suojamiehen antama perehdytys tehtävään. Kyselyssä kävi myös ilmi, että kaikkialla suojamiestoiminnan kaltaista järjestelyä ei ole ja TEMS-ryhmä on lähes täysin eriytetty poliisitoiminnasta.

7 HAASTATTELUTULOKSIA

Seuraavasta kappaleesta on poistettu tekstiä SALASSA PIDETTÄVÄ Suojaustaso IV JulkL(621/1999) 24.1§:n 5 k perusteella.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaisia kokemuksia Kuopiossa käytössä olevasta suojamiestoiminnasta on saatu ja onko sillä todettu olevan hyötyä poliisin operatiivisissa, korkean riskin tehtävissä. Koska kyseessä on vasta lyhyen aikaa käytössä ollut toiminta, ei

ajanjaksolla ole sattunut tilanteita/tehtäviä, jossa äärellään ollut suojamies ja tämän suojaama taktisen ensihoidon ryhmä olisi joutunut todellisen loukkaantumisen vuoksi evakuoimaan henkilön ja aloittamaan välittömät hoitotoimet. Tämänkaltaisen kokemuksen myötä olisi ryhmän toimintavalmiuden ja läheisyyden konkreettiset hyödyt testattu ja huomioitu paremmin. Näin ollen vastaukset käsittelevät niitä kokemuksia, joita on saatu pääosin harjoituksista.

Haastattelutulokset olen analysoinut jaotteleamalla SWOT:n nelikenttäanalyysin mukaisesti vahvuuksiin, heikkouksiin, uhkiin ja mahdollisuuksiin. Poliisin suojamiesten ja TEMS-ensihoitajien vastaukset on eriytetty omiin alalukuihin.

7.1 Toiminnan vahvuudet

7.1.1 Suojamiehet

Ylivoimaisesti suojamiestoiminnan parhaimpana etuna koettiin se, että suojamiestoiminnan avulla hoidon saanti ja välitön ensiapu saadaan tuotua riittävän lähelle sitä kohdetta, missä vaativa tilanne on käynnissä. Toiminta mahdollistaa tarvittaessa nopean ja tehokkaan hoidon ja lisää näin ollen työturvallisuutta, sekä ehkäisee mahdollisia lisävammautumisia tai pahimmassa tapauksessa henkilön menehtymisen.

Suojamiesten avulla hoitopari saadaan hyvin lähelle tehtäväpaikkaa, vastauksien mukaan jopa välittömän vaaran alueen rajalle, jolloin apu on tarvittaessa saatavissa välittömästi. Avun saannin nopeus korostuu erityisen vakavissa loukkaantumisissa ja suurienergisisissä vammoissa, jolloin henkeä pelastavat toimenpiteet pitää saada alkuun kymmenissä sekunneissa tai viimeistään minuutin kuluessa.

Toiminnan kehittyminen on ollut alusta saakka nousujohteista ja harjoitusten kerrottiin sisältävän monipuolisia tilanteita, sijoittuen vaihtuviin ja erilaisiin ympäristöihin. Näin toiminnan kehittämiskohteet ovat tulleet julki ja niihin on osattu puuttua. Kehittämiskohteita oli havaittu niin toiminnan suunnittelussa, toteutuksissa, sekä myös varusteasioissa. Havaittuja kehityskohteita on avattu lisää kappaleessa, joka käsittelee haastatteluissa ilmi tulleita toiminnan heikkouksia.

Tehtävän kokonaihoitamisen kannalta suojamiestoiminta kuvattiin tärkeäksi erityisesti myös siksi, että se vapauttaa resursseja operatiiviseen toimintaa. Ennen suojamiestoiminnan aloitusta tehtävälle hälytetyllä Vati-ryhmällä yksi tehtävistä oli mahdollisuuksien mukaan suojata TEMS-ryhmää. Tehtävälle saapuvan Vati-miesten määrä oli kuitenkin vaihteleva, joten usein ei ollut mahdollisuutta irrottaa Vati-miestä suojaamaan TEMS:iä, sillä muutoin tehtävän operatiivinen suoritus olisi kärsinyt. Tämän vuoksi TEMS jouduttiin jättämään turvalliseen paikkaan ja kauaksi itse kohteesta, jolloin myös käytettävyys heikkeni ja nopea hoitovaste voitiin katsoa menetetyksi.

Harjoitusten ja tehtävien yhteistoiminnan ansiosta suojamiesten kerrottiin saaneen myös Vati-ryhmän ja pääsääntöisesti operatiivisen tilanteen johtohenkilöinä toimivien henkilöiden luottamuksen. Tämä on mahdollistanut sen, että suojamiehet luovat toiminta- ja etenemissuunnitelmat pääosin itsenäisesti, jotka ainoastaan hyväksytetään Toiminta1:llä ja Tilanne1:llä. Näin toimimalla kokonaistilanteen hallinta, suunnittelu ja toteutus on helpompaa ja vähentää muun muassa edestakaisen radioliikenteen tarvetta, sekä johtohenkilöiden tilanteen kokonaisjohtamisen ”kuormitusta” tehtävällä.

Yhteisharjoitusten myötä toiminta on kokonaisuudessaan hioutunut saumattomaksi, jouhevaksi, sekä lisännyt suojamiesten tietoisuutta Vati-ryhmän toimintamalleista ja myös ryhmän jäsenistä. Tämän ansiosta suojamiesten on ollut helpompi toimia tehtävällä omassa roolissaan ja muodostaa tehtävästä kokonaiskuvaa, sekä suunnitella esimerkiksi etenemis-, sijoittumis- ja evakuoitus suunnitelmia. Vati:n toimintatapojen ymmärtäminen koettiin olevan merkittävässä asemassa, sillä se helpottaa myös suojamiesten erilaisten suunnitelmien tekoa.

Haastatteluissa arvioitiin myös sitä, että miten siviilitaustaisien ensihoitajien läsnäolo tapahtumapaikan läheisyydessä vaikuttaa toiminnan suunnitteluun. Vastauksista kävi ilmi, että poliisihallituksen määräyksessä säädettyyn poliisin vastuuseen TEMS-ensihoitajien työturvallisuudesta suhtaudutaan vakavasti, eikä näin ollen turhia riskejä toiminnassa oteta. Huolellinen tiedustelu ja etenemissuunnitelmien tekeminen on korostetun tärkeää.

Toiminta- ja etenemissuunnitelmissa, sekä reittisuunnitelmissa on aina ensisijaisena kaikkien tehtävillä olevien työturvallisuus ja erityisesti ensihoitajien suojaaminen mahdollisilta tehtävällä eteen tulevilta uhkilta. Haastatteluiden mukaan tämä työnjako ja

ensihoitajien toiminta poliisin käskyvallan alla ei ollut myöskään tuottanut ongelmia tai asiaa kyseenalaistavia mielipiteitä.

Seuraavasta kappaleesta on poistettu tekstiä SALASSA PIDETTÄVÄ Suojaustaso IV JulkL(621/1999) 24.1§:n 5 k perusteella.

Suojamiesten, TEMS:n ja Vati-ryhmän kesken järjestetään vuosittain yhteisharjoituksia. Yhteisharjoitusten tarkoituksena on lisätä tietoisuutta ja hioa yhteistoimintaa eri toimijoiden välillä. Nämä yhteisharjoitukset antavat myös tietoa TEMS-ensihoitajille poliisin taktisista toimintamalleista ja käytettävistä termeistä, jonka myötä myös heidän ymmärryksensä operatiivisesta toiminnasta on lisääntynyt huomattavasti ja ohjaa näin tehtävillä heidän ajatteluansa ja toimintaa. Tämän koettiin kehittäneen ja selkeyttäneen muun muassa ryhmän hakiessa sijoittumisia tehtävällä, sekä uhkan mahdollisen tulosuunnan huomioimista ja hahmottamista.

Tiiviin yhteistyön TEMS:n kanssa, niin harjoituksissa kuin erilaisissa koulutuksissa kerrottiin tuovan monenlaisia vahvuuksia ja etuja suojamiestoimintaan. Tietotaito hoidollisista valmiuksista kuvattiin kehittyneen tiiviin yhteistoiminnan myötä hyvin paljon. Vaikka suojamiesten ensisijainen tehtävä vakavan tilanteen tapahtuessa ei ole antaa hoitotoimenpiteitä, on heillä kuitenkin suuri rooli erityisesti henkeä pelastavien toimien ja hoidon aloittamisessa, sekä avustamisessa. Vaikka osa pääosin ensihoitajille suunnatuista yhteiskoulutuksista koettiin hiukan turhan vaativiksi, ainakaan poliisin itsenäisesti suoritettavaksi, katsottiin koulutusten antavan käsitystä ja jonkintasoista tietämystä/osaamista miten tositilanteessa pystyisi avustamaan ja alustamaan tulevia hoitotoimia.

Toiminnassa arvostettiin tärkeäksi myös TEMS-ryhmässä toimivien ensihoitajien ammattitaito, joilla on taktisen ensihoidon koulutusten myötä parempi asiantuntemus esimerkiksi lävistävistä vammoista ja ampumavammoista, kuin mitä mahdollisesti ensihoidon päivittäistoiminnan muilla yksiköillä. Näin ollen vakavan loukkaantumisen sattuessa on ammattitaitoinen hoitoryhmä välittömästi käytettävissä, jonka ensitoimet parantavat selviytymis- ja paranemisennustetta merkittävästi.

Kokonaisuudessaan yhteistyön ja tiedon vastavuoroinen liikkuminen kuvattiin olevan hyvin voimakasta, sekä motivaatio uuden oppimiseen olevan kova niin poliisilla, kuin TEMS-ensihoitajilla. Haastattelussa kuvastui vahvasti ajatus ja ymmärrys, että paras toimintamalli

saadaan hiottua molempien toimijoiden aidolla panostuksella ja vilpittömällä kehittämishalukkuudella.

7.1.2 TEMS-ensihoitajat

TEMS-ensihoitajien haastatteluissa korostuivat lähes yhteneväisesti suojamiesten kanssa se yksinkertainen seikka, että suojamiestoiminnalla on saatu lisättyä työturvallisuutta vaarallisilla tai varautumista vaativilla tehtävillä. Ensihoitajien vastauksista kävi ilmi, että TEMS:n optimaalinen sijoittuminen tehtävillä riittävän lähelle kohdetta, lisää jokaisen tehtävälle osallistuvan toimijan työturvallisuutta ja lyhentää hoitoketjua. Läheinen sijainti takaa maksimaalisen hyödyn hoidollisissa toimenpiteissä, mikäli tehtävällä sattuu jotain.

Seuraavasta kappaleesta on poistettu tekstiä SALASSA PIDETTÄVÄ Suojaustaso IV JulkL(621/1999) 24.1§:n 5 k perusteella.

Ensihoitajat olivat myös tyytyväisiä tehtävän parempaan kokonaiskuvan hahmottamiseen ja tiedonsaantiin, kun tehtävällä toimitaan suojamiesten kanssa. Aiemmin tiedonsaanti tapahtui VIRVE:n kautta, lähinnä puheryhmien kuunteluna, jolloin kokonaiskuva saattoi jäädä huomattavasti vaillinaisemmaksi tai muodostua jopa vääränlaiseksikin. Suojamiesten kanssa tiivis työskentely takaa paremman ja laajemman ensitiedon saannin, sillä ensihoitajilla ei tietysti ole lähtökohtaisesti pääsyä poliisin rekistereihin tai muihin järjestelmiin.

Rekistereistä saatu tieto hyödyttää myös ensihoitajia erityisesti kohdepaikkaan etenemisen ja evakuointireittien suunnittelussa ja kohdehenkilön/-henkilöiden kohtaamiseen varautumisessa. Tiedon kerääminen jo matkalla kohteeseen parantaa tehtävän ja toiminnan suunnittelua, jotta itse kohteessa suunnitelmien toteuttaminen päästään aloittamaan välittömästi. Myös tilannepaikalla suojamiesten suorittama kohteen tiedustelu koettiin erityisesti tilannekuvan ja ennakkoinnin näkökulmasta toimintaa parantavana tekijänä.

Vastauksista nousi esiin myös kasvanut tyytyväisyys suojamiesten roolien selkenemisessä, hoidollisen avun näkökulmasta. Suojamiesten saama koulutus paikan päällä annettaviin henkeä pelastaviin ja muihin hoidollisiin toimenpiteisiin koettiin merkittävänä, saumatonta yhteistyötä tilannepaikalla tukevana tekijänä. Koulutuksien tarkoituksena oli myös lisätä kokonaiskuvan ymmärtämystä, kun hoitotoimenpiteet ovat meneillään ja mihin mahdollisesti tulisi sillä hetkellä valmistautua, esimerkiksi kun potilaan siirtoa aletaan valmistella.

Hoitoketjun jouhevuuden kannalta on tärkeää, että suojamiehillä on tietämys, millaista apua ja tukea on suotavaa tarjota missäkin tilanteessa. Toiminnan vahvuuksina mainittiin myös suojamiehen automaattinen ja konkreettinen läsnäolo, kun potilasta lähdetään siirtämään sairaalaan. Näissä tilanteissa poliisin fyysinen läsnäolo on välttämätön, erityisesti kuljetuksen turvaamisen kannalta, oli potilaana kohdehenkilö, poliisi tai ulkopuolinen henkilö. Suojamiestoiminnan myötä tämäkin rooli oli selkiytynyt.

Myös ensihoitajat kuvasivat vastauksissaan tiedonvaihdon poliisin ja ensihoitajien välillä olleen jo toiminnan ja harjoitusten alkuhetkestä lähtien hyvin aktiivista ja vastavuoroista. Omaksuttu käytäntö on osoittautunut korvaamattomaksi tekijäksi tiiviin ja saumattoman yhteistyön kannalta.

Suojamiestoiminta on lisännyt ensihoitajien ymmärtämystä myös poliisin taktiikkapuolesta, viestikäytännöistä, sekä radiokielestä ja näin helpottanut tilanteen etenemisen tuomien muutoksien ymmärtämistä. Tiedonsaanti reaaliajassa on antanut myös lisätietoa tehtävänluonteen mahdollisista muutoksista, jonka myötä henkilökohtaisen varautumisen tasoa on ollut syytä nostaa, sekä selkeyttänyt tilannekuvaa kokonaisuudessaan. Suojamiesten todettiin myös olevan toimintalinjoiltaan ja taktiikkasuunnitelmiltaan tasalaatuisia, joten persoonakohtaisia eroja ei haastatteluissa tuotu ilmi.

7.2 Toiminnan heikkouksia

7.2.1 Suojamiehet

Haastatteluissa saadun tiedon mukaan, itse operatiivisessa toiminnassa ei ollut havaittu merkittäviä heikkouksia. Operatiivisissa harjoituksissa havaittuihin heikkouksiin oli puututtu toimintamalleja muuttamalla, joten haastatteluissa kerrotut heikkoudet/kehittämiskohteet koskivat muita, lähinnä toimintaa tukevia osa-alueita.

Suojamiehet nostivat yksimielisesti yhdeksi merkittäväksi kehityskohteeksi paikannus- ja sijaintipalvelujen epävarman toiminnan. Aikaisemmin toiminnassa käytettiin alun perin metsästykseseen ja ulkoiluaktiviteetteihin kehitettyä sovellusta. Sovelluksesta oli saatu hyviä ja luotettavia kokemuksia, sillä sen osoittamat sovelluksen käyttäjien sijainnit olivat tarkkoja ja reaaliaikaisia.

Seuraavasta kappaleesta on poistettu tekstiä SALASSA PIDETTÄVÄ Suojaustaso IV JulkL(621/1999) 24.1§:n 5 k perusteella.

Sovelluksen käytöstä kuitenkin luovuttiin poliisihallituksen määräyksestä ja tilalle tuli toinen paikannusjärjestelmä. Järjestelmä ei kuitenkaan ole toiminut toivotulla tavalla, sillä sen sijainti- ja paikkatiedoissa on voinut olla isojakin heittoa; jopa satoja metrejä, eikä sijaintien päivittyminen ole ollut reaaliaikaista. Osalla haastatelluista suojamiehistä oli myös kokemus siitä, että omaa sijaintia ei ole saanut sovelluksen käyttöönoton jälkeen kartalle näkyville lainkaan, yrityksistä huolimatta. Näin ollen sen toimintavarmuus on ollut epäluotettava.

Paikkatietojen puute, tai sen heikko luotettavuus kuvattiin olevan tehtävänluonteen tai siinä tapahtuvien siirtymien vuoksi todellinen ongelma, sillä Vati-ryhmä/ -mies saattaa vaihtaa sijaintiaan usein, eikä välttämättä jokaista sijainninmuutosta ilmoiteta radioliikenteeseen. Suojamiesten evakuointi- ja etenemissuunnitelmissa keskeisessä osassa ovat Vati-miesten sijainnit, sillä mahdollisen evakuoinnin tapahtuessa, olisi ensiarvoisen tärkeää tietää, missä evakuoitava henkilö tarkalleen sijaitsee. Paikkatietojen reaaliaikainen merkitys korostuu myös pimeätoiminnassa, sillä erityisesti vaikeakulkuisessa maastossa on hankala havaita maastoutuneita ihmishahmoja pelkän radiossa ilmoitettujen sijaintitietojen perusteella.

Vastauksissa nousi myös esiin epäkäytännöllinen kalusto, lähinnä ajoneuvojen saatavuuden näkökulmasta. Suojamiehille ei ole valmiiksi osoitettuja ajoneuvoja, joten tehtävälle lähtiessä on tullut tilanteita vastaan, jolloin aseman ajoneuvohallista on ollut hankala saada vapaata ajoneuvoa, saati parhaiten soveltuvaa ajoneuvoa.

Tehtäväkohteiden kerrottiin sijaitsevan hyvinkin erilaisilla alueilla ja usein myös taajaman ulkopuolella, jolloin maasto-olosuhteet asettavat rajoituksia ajoneuvon käytettävyyteen. Tilanne voi myös yllättäen muuttua liikkuvaksi. Tällöin esimerkiksi henkilöauto ei ole soveltuvin vaihtoehto. Ajoneuvon etsiminen koettiin turhauttavana ja tarpeettomana viivästyksenä tehtävälle lähtiessä.

Pieniä puutteita, tai lähinnä kehityskohteita tuotiin esiin myös varusteiden puolelta, esimerkiksi pimeätoiminnan varusteissa mutta kokonaisuudessaan saatuihin ja esitettyihin hankintoihin oltiin erittäin tyytyväisiä, sillä hankintaesitykset olivat menneet lähes poikkeuksetta läpi.

Seuraavasta kappaleesta on poistettu tekstiä SALASSA PIDETTÄVÄ Suojaustaso IV JulkL(621/1999) 24.1§:n 5 k perusteella.

Mahdollisena muutos- ja kehityskohteena tuotiin ilmi resurssiasiat ja toiminnan keskittyminen Kuopioon. Tulevina vuosina pohdittiin suojamiesresurssien kasvattamisen olevan tarpeellista ja suotavaa. Toiminnalle nähtiin myös etuna, jos suojamiehiä olisi Kuopion lisäksi hajautettuna hieman laajemmin poliisilaitoksen alueelle, esimerkiksi Pohjois-Karjalaan (Joensuu) ja Etelä-Savoon (Mikkeli, Savonlinna), sillä toiminta-alue on laaja ja välimatkat pitkiä. Laajasta toiminta-alueesta huolimatta vasteaikaan oltiin oltu tähän mennessä tyytyväisiä.

Pohdinnoissa tuotiin asian kääntöpuolena ilmi se, että mikäli ryhmäkokoja lähdetäisiin laajentamaan, niin vaarana olisi, että yksittäiselle suojamiehelle kertyisi vähemmän tehtäväkokemusta ja näin ollen ammattitaito ei välttämättä pysyisi saavutetulla tasolla keikkamäärän jakautuessa epätasaisesti ja suuremman joukon kesken. Toiminnan kehityksen kannalta oli kuitenkin positiivista, että Itä-Suomen alueen muilta poliisiasemilta on kerrottu olevan kiinnostusta liittyä mukaan suojamiestoimintaan.

Seuraavasta kappaleesta on poistettu tekstiä SALASSA PIDETTÄVÄ Suojaustaso IV JulkL(621/1999) 24.1§:n 5 k perusteella.

Koulutuksen näkökulmasta tehtävä- ja harjoitusmäärät kuvattiin asiana, johon toivottiin parannusta. Toiminnan kehittämiseksi ja ammattitaidon ylläpitämiseksi/kehittämiseksi haluttaisiin harjoituksia olevan hälytystehtävien lisäksi enemmän nykyiseen verrattuna.

Huomiona tai lähinnä toiveena haastatteluissa tuotiin ilmi myös se, että operatiivisen toiminnan helpottamiseksi olisi hyödyllisintä, jos kenttäjohtaja sijoittaisi partiojakoa tehdessään suojamiehet samaan partioon, mikäli heitä on samassa työvuorossa. Näin ollen hälytyksen tullessa usean partion ei tarvitsisi ajaa tarpeettomasti asemalle ja muodostaa partioita uudelleen suojamiehien lähtiessä omalle tehtävälleen.

7.2.2 TEMS-ensihoitajat

TEMS-ensihoitajien puolelta tuotiin toiminnan heikkouksiin liittyvänä asiana varusteasioihin liittyvä rahoitus tai pikemminkin siihen liittyvät epävarmuudet. Valtakunnallisesti hankinnoissa on ollut suuria eroja, sekä jopa kädenvääntöä siitä, mitä

varusteita hankitaan. TEMS-määräyksen mukaan poliisihallitus vastaa tarvittavista perus- ja suojaruustuksesta (Poliisihallitus 2019, 7).

Itä-Suomessa TEMS:lle on ensihoitajien mukaan hankittu varusteita pääosin yhteiskäyttöön ja verrattain niukasti. Yhteiskäyttöön hankituissa suojaruusteissa oli havaittu harjoituksissa puutteita, erityisesti erilaisiin sää- ja maasto-olosuhteiden soveltuvan varustelun osalta.

Seuraavasta kappaleesta on poistettu tekstiä SALASSA PIDETTÄVÄ Suojaustaso IV JulkL(621/1999) 24.1§:n 5 k perusteella.

Heikkoutena tuotiin esiin myös TEMS:n puolelta vähäiseksi koetut harjoitusmäärät. Itä-Suomen alueella on TEMS -ryhmässä 19 henkilöä, joista 16 on ensihoitajia, joten harjoituskerrat jakautuvat melko isonkin joukon kesken. Ryhmän verrattain iso koko ja toisella organisaatiolla työskentely tuovat haasteita harjoitusten osallistumiskertoihin työvuorosuunnittelun ja luonnollisten poistumien, kuten vuosilomien vuoksi.

Seuraavasta kappaleesta on poistettu tekstiä SALASSA PIDETTÄVÄ Suojaustaso IV JulkL(621/1999) 24.1§:n 5 k perusteella.

Ensihoitajien mukaan suojamiesten määrää olisi suotavaa kasvattaa, jotta tehtävän toimintavarmuus tältä osin saataisiin varmistettua. Tämän seurauksena TEMS:n toiminta tapahtuma-alueella voi jäädä lähinnä odotteluksi ja varallaoloksi kaukana kohteesta.

7.3 Toiminnan uhkia

7.3.1 Suojamiehet

Uhkana, jonka ilmaistiin voivan vaikuttaa kokonaistoimintaan kenties eniten, oli rahoitus. Tällä hetkellä rahoitus ei ole muodostunut ongelmaksi, sillä toiminta on ollut verrattain edullista, eikä suuria kulueriä tai hankintoja ole ollut. Niille ei myöskään nähty tilausta tulevaisuudessa, lukuun ottamatta muutamia kalustohankintoihin liittyviä suunnitelmia.

Palkkakuluihin suojamiestoiminnalla ei ole ollut korottavaa vaikutusta, sillä sitä ei ole hyväksytty vaatavuustasoa korottavaksi toiminnaksi. Tähän mennessä suojamiestoiminta on aiheuttanut nousua palkkakuluissa ainoastaan maksettujen ylityötuntien muodossa. Kokonaiskulujen huomattava nousu voisi muodostua myöhemmin uhkaksi toiminnalle.

Mahdollisena uhkana mainittiin myös se, että korkeampi hallintoporras voi ymmärtämättömyyttään nähdä toiminnan tarpeettomaksi, eikä toiminta saa enää jatkoa tämän vuoksi. Tähän mennessä johto oli kylläkin ollut toiminnalle hyvin myötämielinen ja tukenut sen kehittämistä monin tavoin. Saman menettelytavan toivottiin jatkuvan tulevaisuudessakin.

7.3.2 TEMS-ensihoidajat

Byrokratian vaikutus uhkana toiminnalle nostettiin esiin myös ensihoidajien vastauksissa, vaikkakin tosin hieman eri näkökulmasta. Toiminnan ollessa vielä paikallistasoista, on kehitys- ja suunnittelutyö ollut jouhevaa ja nopeampaa. Toiminnan laajentuessa valtakunnalliseksi malliksi on mahdollista, että mukana olevien isojen organisaatioiden yhteensovittaminen valtakunnallisella tasolla osoittautuu hyvin vaikeaksi ja mutkistaa käytäntöä.

Uhkana mainittiin myös rahoitus siitä näkökulmasta, että TEMS:n hälyttäminen koetaan jossain vaiheessa liian kalliiksi vaihtoehdoksi ja ryhmän hälyttämistä aletaan vältellä. Tämä on tietysti suorassa yhteydessä siihen, että mikäli TEMS:iä ei tehtävälle hälytetä, ei myöskään suojamiehille ei ole tarvetta.

7.4 Toiminnan mahdollisuuksia

7.4.1 Suojamiehet

Haastatteluissa osattiin kertoa, että Itä-Suomen suojamiestoimintamalli on herättänyt kiinnostusta valtakunnallisesti, joten toiminnan kehittämisen mahdollisuudet tulevat todennäköisesti monipuolistumaan toiminnan laajemman levittymisen myötä. Tällä hetkellä monipuolinen harjoittelu ja toiminnan suunnittelu tulevat osoittamaan mihin suuntaan toimintaa on syytä kehittää. Myös tositilanteessa toiminnan testaaminen tulee näyttämään millaisia mahdollisuuksia suojamiestoiminnassa kokonaisuudessaan on.

Kehitysmahdollisuuksia nähtiin erityisesti erilaisten evakuointivälineiden ja -koneiden hyödyntämisessä. Myös kansainvälisesti, muualta maailmalta saatava tieto nähtiin olevan avain asemassa toiminnan kehittämisen mahdollisuuksien suhteen.

Viitaten toiminnan heikkouksissa mainittuun tarpeeseen suojamiesten määrän lisäämisestä ja henkilöiden hajauttamisesta, nähtiin tämä myös mahdollisuutena toiminnan kehittämisen suhteen. Suojamiesten laajempi levinneisyys/saatavuus koko Itä-Suomen alueelle, esimerkiksi Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon alueella voisi tuoda myös toiminnalle parempaa kattavuutta ja tehtäville lyhyemmän vasteajan.

Vastauksissa kuvattiin myös, että suojamiestoimintaa voisi käyttää poliisitoiminnassa laajemmin, kuin mitä tällä hetkellä käytetään. Suojamiehet ja TEMS-ryhmä hälytetään yleensä pääosin vain Vati-ryhmän tehtäville. Normaalissa päivittäistoiminnassa kuvattiin olevan aika ajoitin tehtäviä, joissa olisi suotavaa varata ensihoitoyksikkö lähistölle, joten näissä tilanteissa voisi hyödyntää TEMS:iä ja suojamiehiä. Toiminnan laajentaminen päivittäistoimintaa tukevaksi toisi toki haasteita siihen, että hälytysviiveet ja vasteajat saataisiin pidettyä lyhyinä ja toiminta tarkoituksenmukaisena. Toki myös hälytysmäärien nousun myötä toiminnan kulut tulisivat todennäköisesti nousemaan.

7.4.2 TEMS-ensihoitajat

Ensihoitajien haastatteluissa ilmaistiin toiminnan mahdollisuuksia kartoittaessa, että toimintaa ja toimintatapoja tulisi kehittää edelleen ja jatkaa nousujohteista kouluttautumista ja koulutusta. Mahdollisuuksina väläyteltiin myös poliisin isompaa roolia hoidollisena apuna, toki unohtamatta varsinaista päätehtävää poliisina. Toiminnan kehityksen etuna olisi myös markkinoida toimintaa muille poliisilaitoksille, jolloin toimintamalli saavuttaisi mahdollisesti jossain valtakunnallisen laajuuden.

8 POHDINTA

Opinnäytetyöni alkuna toimi kotipaikkakunnallani Kuopiossa, valvonta- ja hälytystoiminnan sektorilla toimivan henkilön vihje Itä-Suomen poliisilaitoksen suojamiestoiminnasta. Hän oli tuolloin myös itse mukana toiminnassa ja osasi antaa minulle vinkin, että toiminnan ollessa vasta kokeellinen, olisi tutkimus sen tarpeellisuudesta ja käytännönkokemuksista hyödyllinen monelle henkilölle; niin toiminnassa mukana oleville toiminnan kehittäjille/kouluttajille, sekä myös koko poliisiorganisaatiolle.

Opinnäytetyölläni halusin saada selville, että onko kokeellinen toiminta koettu tarkoituksenmukaiseksi ja ennen kaikkea tarpeelliseksi ottaa osaksi poliisitoimintaan.

Työssäni halusin myös selvittää, millainen koulutus suojamiehille tehtävään annetaan ja miten toiminta käytännössä toteutetaan.

Tutkimukseni edetessä haastatteluvaiheeseen olin ilahtunut siitä, miten avoimesti ja kattavasti sain haastateltavilta vastauksia. Sain myös huomata, että he olivat paneutuneet asiaan pohtiessaan itsenäisesti toiminnan pääkohtia SWOT-analyysipohjalle. Rohkenisin myös sanoa, että haastatteluiden aikana, jolloin toimintaa käytiin kattavasti ja osa-alueittain läpi, tuli toiminnasta mahdollisesti uusia näkökulmia ja ajatuksia heille itselleenkin. Muistan eräänkin haastattelun jälkeen haastateltavan kommentoineen: ”Tulipa aika tyhjentävästi. Ymmärtää itsekkin paremmin tätä toimintaa!”

Haastattelu ja SWOT-analyysi antoivat kokonaisuudessaan mielestäni hyvin tietoa aiheen tämän hetken toiminnasta ja kokemuksista ja olivat näin ollen oikea valinta tutkimusmenetelmiksi. Myös teoriapohjainen tiedonkeruu toiminnan kehittäjiltä antoi arvokasta tietoa toiminnasta ja loi pohjaa tutkittavalle aiheelle, sekä selkeytti myös tutkijalle itselleen tavoitteita ja hyötyjä, mitä suojamiestoiminnalla haetaan. Haastatteluissa oli myös tämän ansiosta helpompi kohdentaa tarkentavia kysymyksiä ja ohjata haastattelun kulkua.

Tarkoitukseni oli myös haastatella vuonna 2016 TEMS-seminaarissa suojamiestoimintaa esitellyttä Lapin poliisilaitoksen edustajaa mutta valitettavasti en tavoittanut häntä. Suojamiestoiminnan ollessa kokonaisuudessaan hyvin tuore ilmiö Suomen poliisissa, olisi ollut mielenkiintoista selvittää, että minkä pohjalta Lapin poliisilaitoksen edustaja oli toimintaa lähtenyt alun perin kehittämään. Olisin ollut kiinnostunut kuulemaan häneltä, että mistä suojamiestoiminta Lapin poliisilaitoksella on saanut alkunsa ja mistä toiminnan kehittämistarve on saanut alkunsa.

Koska tutkimukseni otanta sijoittui ainoastaan Itä-Suomen poliisilaitoksen alueelle, olisin ollut kiinnostunut vertaamaan sitä muiden poliisilaitosten suojamiestoiminnan kaltaisiin ratkaisuihin, mikäli tällaista toimintaa oli järjestetty. Tämän selvittämiseksi lähestyin sähköpostitse valtakunnan 12:sta Vati-ryhmän johtajaa, saadakseni tietoa heidän alueensa mahdollisesta toiminnasta. Harmikseni sain vastauksen ainoastaan neljältä henkilöltä. Mikäli vastauksia olisi tullut enemmän, olisin saanut enemmän vertailukohteita Itä-Suomessa toteutettavaan malliin nähden ja näin myös mahdollisesti kehitysehdotuksia toiminnalle.

Näistä vähäisistäkin vastauksista oli huomattavissa, että suojamiestoiminnan kaltaisia malleja oli valtaosalla kyselyyn vastanneiden alueilla. Tämä viestii kehittämishalukkuudesta ja sitoutumisesta uuteen toimintamalliin.

Opinnäytetyöprosessin loppuvaiheilla sain tietooni, että Tampereen pelastuslaitoksella on käytössä toimintamalli, jossa yhdessä ensihoidon yksikössä on ympärivuorokautisessa perusvahvuudessa taktisen ensihoidon hoitopari. Toiminnan tarkoituksena on ilmeisesti säilyttää nopea hälytysvaste, mikäli taktiselle ensihoitoryhmälle annetaan hälytys tehtävälle. Yritin saada tarkempaa tietoa tästä toimintamuodosta mutta en koskaan saanut lähettämäni sähköpostikyselyyn vastausta.

Tämän tutkimuksen valmistuessa sain Jussi Sorjoselta tietää, että Itä-Suomen poliisilaitoksen paikallistasoinen kokeilujakso ja toiminnan arviointi on päättynyt vuoden 2019 loppuun. Sorjosen mukaan kokeilu on kuitenkin näillä näkymin tullut jäädäkseen, sillä kevään 2020 tavoitteena on käydä keskustelua suojamiestoiminnan laajentamisesta laajemmalle Itä-Suomeen, Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon alueelle.

Monipuolistunut työnkuva ja lisääntynyt työturvallisuus nousivat kiistatta tutkimustuloksien pääkohdiksi. Suojamiesten ja taktisen ensihoidon välinen yhteistyö koettiin sujuvaksi ja toiminnan kehittämiseen oltiin tyytyväisiä. Tutkimuksen epäkohdiksi nousivat ensisijaisesti tyytymättömyys käytössä olevan paikannuspalvelun antamien sijaintitietojen epätarkkuuteen.

Taktisen ensihoidon vastaajat linjasivat toiminnan edut ja hyödyt samoihin asioihin mitä myös suojamiehet toivat ilmi. Lisäksi he olivat tyytyväisiä toiminnan myötä parantuneeseen yhteistoimintaan poliisin kanssa.

Keskeisimmäksi kehityskohteeksi ensihoidon vastaajat nostivat suojavaarusteiden, sekä muiden varusteiden hankinnalliset haasteet ja rahoituskysymykset. Vastaajat kuvasivat poliisihallituksen kustantaman varustelistan kaventuneen vuosi vuodelta, ollen tänä päivänä hyvinkin karsittu, sekä osan varusteiden olevan yhteiskäytössä kaikkien TEMS-ryhmässä toimivien ensihoitajien kesken. Yhteiskäytössä olevien varusteiden käytössä kerrottiin ongelmaksi se, että varusteita oli verrattain vähän jaettavaksi samalla paikkakunnalla toimivien ensihoitajien kesken.

Varustehankinnoista keskustellessa nostettiin ilmaan myös havainto, että joillakin alueilla on käyty keskustelua siitä, että kustantaako poliisihallitus TEMS-ryhmälle suojavarusteet vai ei. Asian tueksi ei ollut esittää faktatietoa, sillä tämänkaltaisia kokemuksia ei ollut Itä-Suomen alueella. Sinänsä kommentti oli mielenkiintoinen, sillä Poliisihallituksen määräys, joka koskee taktista ensihoitotoimintaa poliisitoiminnassa linjaa, että varustehankinnoista vastaa poliisihallitus.

Varusteasioita pohiessa on ymmärrettävää, että taktisen ensihoidon varustehankinnat tulevat poliisihallituksen kautta, erityisesti siitä näkökulmasta, että heidän käyttämät suojavarusteet olisivat tällöin työturvalliset ja muutoinkin asianmukaiset. Sairaanhoidopiiri ja toimintaan kuuluvan taktisen ensihoidon ei voida olettaa omaavan esimerkiksi samankaltaista asiantuntijuutta suojavarusteiden suhteen, mitä poliisilla on. Lisäksi taktisten suojavarusteiden käyttö tapahtuu pääasiallisesti poliisijohtoisten tehtävien yhteydessä, joten käyttökerrat voivat jäädä verrattain vähäisiksi suhteessa hankintakustannuksiin.

Suojamiestoiminta tulee todennäköisesti kehittymään valtakunnallisella tasolla, jos toimintaa aletaan hyödyntää paikallistasoisesti eri poliisilaitoksilla. Ei ole myöskään poissuljettua tai ennenkuulumatonta, jos lähitulevaisuudessa toiminnasta kehitetään valtakunnallinen koulutusmalli.

Suojamieskoulutuksen laajentuessa valtakunnalliseksi koulumalliksi toisi se toiminnalle yhdenmukaisuutta, jonka lisäksi toiminta tunnustettaisiin yhdeksi viralliseksi poliisihallinnon toimintamuodoksi. Tämän myötä koulutukset yhdenmukaistuisivat, sekä toimintaa olisi saatavilla jokaisella poliisilaitoksella. TEMS:n käyttö korkean riskin tehtävillä parantuisi, joka vaikuttaisi suoraan myös tehtävillä toimivien työturvallisuuden paranemiseen. Tähän saakka tehtävillä välillä suojamiehen virkaa toimittaneet Vati-miehet vapautuisivat myös täysipainoisesti operatiiviseen tehtävän hoitamiseen. Kenties myös toiminnan siirryttyä valtakunnalliseksi, vaikuttaisi se korottavasti toimijoiden palkkojen vaatavuusluokkaan ja todennäköisesti takaisi näin riittävät henkilöstöresurssit myös jatkossa.

Koulutuksen laajennettua tarjoaisi se myös suuremmalle henkilöstömäärälle tilaisuuden kehittää itseään lisää ammatillisesti. Mikäli koulutusta jatkettaisiin edelleen yhteiskoulutuksien myötä, olisi siitä saatu taktinen ja terveydenhoidon ammatillinen osaaminen sovellettavissa myös muilla poliisitehtävillä. Nykyaikaisen poliisin toiminta-alue- ja osaamisvaatimukset ovat hyvin laajat ja tulevaisuudessa korostuvat varmasti

entisestään, joten systemaattisella ja organisoidulla yhteisharjoittelulla saataisiin lisättyä runsaasti ammattitaitoa ja toimintavarmuutta myös poliisin muilla hälytystehtävillä.

Myönteisiä perusteita laajentamiselle siis olisi. Toki laajeneminen koko valtakunnan tasolle saattaisi myös tietyllä lailla jäykistää muutosehdotuksien etenemistä ja ylipäättänsä toimintaa. Lisäksi todennäköistä on, että myös sairaanhoitopiirien ja TEMS-ryhmän kanssa jouduttaisiin alueellisesti neuvottelemaan uudelleen koulutus- ja yhteistyösopimuksista.

Suojamiestoiminnan voidaan katsoa kehittyvän tulevaisuudessa varmasti lisää kansainvälisien vaikutuksien kautta. Tämänkin toiminnan alkuperäiset juuret pohjautunevat maailmanlaajuiseen sotilaalliseen lääkintätoimintaan, josta vaikutteita saa myös taktinen ensihoito. Tällöin voidaan olettaa, että kehitysideat ja toimintauudistukset rantautuvat Suomeen pikkuhiljaa, sekä vaiheittain.

9 TUTKIMUKSEN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Tutkimustuloksista voidaan päätellä, että suojamiestoiminta Itä-Suomen poliisilaitoksen alueella on koettu verrattain onnistuneeksi. Uusi ja tiiviimpi toimintamuoto oli parantanut yhteistyötä, monipuolistanut työnkuvaa, kehittänyt ammatillisesti ja ennen kaikkea parantanut työturvallisuutta.

Positiivisimpana ja merkittävimpanä asiana tutkimuksessa voidaan pitää mainittu työturvallisuuden parantuminen. Tämä johtopäätös nousi kirkkaasti molempien ammattiryhmien vastaajien vastauksissa. Parantuneen työturvallisuuden katsottiin koostuvan hoitoviiveiden lyhentymisestä, ammattitaitoisen avun läheisyydestä, sekä monipuolisesta viranomaisyhteistyöstä.

Seuraavasta kappaleesta on poistettu tekstiä SALASSA PIDETTÄVÄ Suojaustaso IV JulkL(621/1999) 24.1§:n 5 k perusteella.

Tutkimustuloksiin perustuen olennaisena kehityskohteenä ja tällä hetkellä epäkäytännöllisenä palveluna ilmaistiin poliisihallinnon käytössä olevan paikannusjärjestelmän epätarkkuus, sillä sijaintitiedoissa voi olla heittoa jopa satoja metrejä. Tämä seikka nostettiin esiin molempien haastateltavien ryhmästä.

Operatiivisessa toiminnassa toimintaryhmän sijaintitietojen oikeellisuus on keskeinen tekijä, olipa tapahtumapaikkana taajama-alueen kerrostalo tai maasto-olosuhteisiin sijoittuva kohde. Sijaintitietojen merkitys korostuu erityisesti olosuhteissa, joissa ihmisen havaitseminen on muutenkin haasteellista, kuten esimerkiksi pimeässä ja mahdollisesti vaikeakulkuisessa maastossa, jolloin henkilön vaatetus on myös usein maastoa mukaileva.

Eri organisaatioiden välisessä yhteistyössä toiminnan järjestäminen ja sitä tukevien asianmukaisten varusteiden hankinta nousi yhdeksi keskeiseksi aiheeksi tutkimuksessa. Varusteiden rahoituksen tullessa poliisihallitukselta on taktiselle ensihoidolle hankittu melko suppeaksi rajattu perusvarustus.

Haastatteluvastauksissa tuotiin ilmi, että tehtävillä tarvittaviin suojarusteisiin toivottiin parannuksia ja monipuolisempia, eri toimintaolosuhteisiin paremmin soveltuvia ratkaisuja. Tällä hetkellä taktisen ensihoidon varusteiden käytettävyyden ei koettu vastaavan parhaalla mahdollisella tavalla Suomen sää- ja maasto-olosuhteiden vaatimuksia. Tehokkaan toimintakyvyn takaamiseksi varusteiden käytettävyys ja materiaali tulisi olla laadukkaampaa.

Varusteiden laatuun ja monipuolisuuteen vaikuttaa olennaisesti se, että taktisen ensihoidon varustehankinnat kustannetaan poliisihallituksen budjetista ja niiden käyttöaste on suhteellisen vähäinen ja ainoastaan rajatulle henkilöstölle kohdennettu. Näin ollen on haastavaa löytää tasapaino kustannuksien, varusteiden monipuolisuuden ja laadun välillä.

Toiminnan kannalta oleelliseksi huomioksi nousi tämän hetkinen suojamiesten määrä, sekä määrän mahdollinen kasvattaminen ja toiminnan laajentaminen. Tutkimuksessa kävi ilmi, että toiminnan kehittymisen ja suojamiesten käytettävyyden kannalta olisi suotavaa laajentaa toimintaa muiden alueiden poliisiasemille, esimerkiksi Pohjois-Karjalaan (Joensuuhun) ja Etelä-Savoon (Mikkeliin). Tämän myötä tehtävien vasteaika saataisiin säilytettyä tasapuolisena eri puolilla Itä-Suomea.

Kokonaisuudessaan tutkimuksen jälkeen voidaan tehdä johtopäätös, että suojamiestoiminta on toimijoiden ja toiminnan kehittäneiden henkilöiden mielestä onnistunut toimintamuoto. Tätä johtopäätöstä tukevat edellisissä kappaleissa nostettujen asioiden lisäksi ennen kaikkea toiminnan suunnitelmallisuus ja tavoitteellinen kehittyminen.

LÄHTEET

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2009: Tutkimushaastattelu; Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino, Helsinki.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 1997: Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu painos. Otavan kirjapaino Oy, Keuruu.

Itä-Suomen poliisilaitos 2014: Sopimus yhteistoiminnasta ensihoitoa edellyttävissä poliisin johtamissa vaativissa tilanteissa (taktinen ensihoito).

Juutinen, Jukka 2005: Taktinen ensihoito. Kontrolli, turvallisuuden erikoislehti 2005:4.

Nieminen, Jukka-Pekka 2019: Helsingin poliisilaitos/valmiusyksikkö. Sähköposti 29.4.2019.

Ojala, Heikki 2018: Itä-Suomen poliisilaitoksen Vati-ryhmän johtaja. Suojamies-taktiikka. PowerPoint -diasarja.

Opetushallitus 2019. SWOT-analyysi. Luettavissa: https://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/laadunhallinnan_tuki/wbl-toi/menetelmia_ja_tyovalineita/swot-analyysi. Viitattu 12.7.2019.

Poliisihallitus 2019: Ensiapuvalmius poliisihallinnossa. Ohje POL-2019-30157.

Poliisihallitus 2019: Taktisen ensihoitotoiminnan käyttäminen poliisitoiminnassa. Määräys POL-2018-44595.

Silfvast, Tom & Valli, Juha 2012: TEMS – Tactical Emergency Medical Support. Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri. PowerPoint -diasarja. Luettavissa: <http://www.nordhels.org/siteassets/nordhels/konferens/2012/20120829---tom---finland---tems-esittely.pdf>. Viitattu 1.3.2019.

Sorjonen, Jussi 2015: Valtakunnallinen TEMS -kouluttaja, Itä-Suomen poliisilaitoksen Vati-ryhmän varajohtaja ja Kuopion suojamiestoiminnan vastuhenkilö. Suojamies. PowerPoint-diasarja.

Sorjonen, Jussi 2018: Valtakunnallinen TEMS -kouluttaja, Itä-Suomen poliisilaitoksen Vati-ryhmän varajohtaja ja Kuopion suojamiestoiminnan vastuhenkilö. Haastattelu 14.11.2018.

Sorjonen, Jussi & Ojala Heikki 2018: Itä-Suomen poliisilaitoksen Vati-ryhmän varajohtaja ja johtaja. Tavoitteet ja odotukset. PowerPoint -diasarja.

Suomen riskienhallintayhdistys 2019. PK-RH riskienhallinta. Luettavissa: <https://www.pk-rh.fi/tools/swot.html>. Viitattu 12.7.2019

LIITTEET

Liite 1. Haastattelun apukysymykset poliisin suojamiehille

Poliisin suojamiehet:

1. Mitkä ovat suojamiestoiminnan hyvät puolet?
2. Mikä erityisesti tekee toiminnasta hyvän ja käytännön kannalta tärkeän?
3. Millaisiin vaikeuksiin on törmätty tai onko sellaisia tilanteita ollut?
(Onko jokin toiminnassa koettu vaikeaksi toteuttaa?)
4. Onko asioita, jotka haittaavat toimintaa? (Siviilihenkilöstön läsnäolo, turvallisuus ym.)
5. Onko jonkin asian/toimintatavan myötä huomattu selkeää epäonnistumista suojamiestoiminnassa? Esim. jonkin keikan yhteydessä? Miten se on korjattu?
6. Onko suojamiesten arvioitu olevan ”tasalaatuisia” (henkilökohtaiset ominaisuudet)?
Onko toimijalle asetettu kriteerejä?
7. Millaisia asioita toiminnalta haetaan mahdollisesti tulevaisuudessa?
8. Millaisia ajatuksia teille on tullut, jolla toimintaa voisi kehittää vielä jollain lailla lisää?
9. Miten suojamiehenä toimiminen on kehittänyt ammatillisesti?
10. Mitkä asiat voivat koitua uhaksi toiminnalle/vaarantaa sen olemassaoloa ja kehitystä?
Rahoitus?
11. Voiko mahdollisiin uhkiin varautua/ennakoida?
12. Onko tilannetta, jossa suojamiestä ja toimintamuotoa ei voida hyödyntää tai millaisen tilanteen voisit kuvitella olevan haasteellinen?

Tuleeko jotain muuta mieleen, mitä haluaisit tuoda ilmi?

Liite 2. Haastattelun apukysymykset TEMS -ensihoitajille

1. Mitkä ovat suojamiestoiminnan hyvät puolet ensihoidon näkökulmasta?
2. Millaiseksi yhteistoiminta on koettu?
3. Mikä erityisesti mikä tekee toiminnasta hyvän ja käytännön kannalta tärkeän?
4. Millaisiin vaikeuksiin on törmätty ja onko jokin toiminnassa koettu vaikeaksi/haasteelliseksi toteuttaa?
5. Onko kokemuksia asioista, jotka vaikeuttavat/haittaavat toimintaa? (näkemuserot, käskyvalta, turvallisuus ym.)
6. Onko jonkin asian/toimintatavan myötä huomattu selkeää epäonnistumista suojamiestoiminnassa? Esim. jonkin keikan yhteydessä?
7. Vaikuttaako suojamiesten toiminta- ja taktiikkalinjaukset olevan yhteneväisiä eri henkilöiden kesken?
8. Onko jokin toiminnassa koettu vaikeaksi toteuttaa?
9. Mitkä asiat voivat koitua uhaksi toiminnalle/vaarantaa sen olemassaoloa ja kehitystä?
  - Voiko mahdollisiin uhkiin varautua/ennakoida?
10. Onko tilannetta, jossa suojamiestä ja TEMS-ryhmän yhteistyötä ei voida hyödyntää?
  - Onko toiminta selkeytynyt vai aiheuttanut sekaannusta?
    - o Hyvät ja huonot puolet vrt. aiempaan toimintamalliin
11. Onko TEMS-ryhmän toimintavalmiutta ja hoidon laatua saatu parannettua suojamiestoiminnan myötä?
12. Millainen vaikutus työturvallisuuteen vrt. nyt ja ennen?
13. Millainen koulutus TEMS -henkilöstöllä on?
14. Miten usein ja millaisia harjoituksia TEMS:llä ja suojamiehillä on keskenään?

Tuleeko jotain muuta mieleen, mitä haluaisit tuoda ilmi?

Liite 3.

Hei!

Olen tekemässä opinnäytetyötä Itä-Suomen poliisilaitoksen suojamiestoiminnasta. Suojamies on tehtävään koulutettu poliisi, joka toimii hälytystehtävillä tiiviissä yhteistyössä taktisen ensihoidon (TEMS) kanssa. Työn teoriaosuudessa on tarkoituksenmukaista käydä läpileikkaus valtakunnallisista erilaisista toimintamalleista ja siihen tarvitsenkin teidän apua. Sain yhteistietonne Kuopion Vati-ryhmän pääkouluttajilta ja suojamies-toiminnan vetäjiltä.

Te ketkä nyt viestit saatte, tiedätte parhaiten oman alueenne toimintaa. Toivoisin siis teidän vastaavan seuraaviin kysymyksiin:

Kuinka TEMS -toiminta on yhdistetty alueenne poliisin operatiiviseen toimintaan?

Onko yhteistehtäviä, jonne TEMS-ryhmä hälytetään miten usein?

Toimiiko poliisi ja TEMS -henkilöstö tehtävillä tiiviisti yhteistyössä lähellä tapahtuma-alueita, vai onko TEMS-ryhmä toimintavalmiina odottamassa selkeästi erillään tapahtumapaikasta/-alueesta?

Onko alueellanne Itä-Suomen poliisilaitoksen kaltaista suojamies toimintaa, jossa suojamiehen ansiosta TEMS -hoitopari saadaan tuotua lähemmäksi itse tapahtuma-alueita?

Tai onko jotain muuta tähän verrattavaa toimintaa?

-> Kuinka monen poliisin voidaan katsoa olevan toiminnassa mukana, jos erityistoimintaa on?

Jos suojamies toimintaa löytyy, niin millainen koulutus tehtävässä toimimiseen on?

Järjestetäänkö alueellanne yhteisharjoituksia (TEMS-ryhmä + mahdolliset suojamiehet, vati?) ja kuinka usein niitä on?

Onko alueenne toimintaa tarkoitus kehittää lisäämällä/aloittamalla koulutusta suojamies toiminnan osalta?

Suuret kiitokset jo etukäteen vastauksistanne! Mikäli jotain kysyttävää tulee, niin rohkeasti vain yhteyttä tännepäin.